

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА
Історико-філософський факультет**

ГУМАНІТАРНИЙ КОРПУС

Випуск 44

**Збірник наукових статей з актуальних проблем
філософії, культурології, історії, психології та педагогіки**

2022

Редакційна колегія:

Герчанівська П.Е. – доктор культурології, професор, професор кафедри культурології та міжкультурних комунікацій Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

Глушко Т.П. – доктор філософських наук, професор кафедри філософії Історико-філософського факультету Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Дичковський С.І. – доктор культурології, доцент, директор Інституту практичної культурології та арт-менеджменту Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

Долинська Л.В. – кандидат психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Педагогічного факультету Історико-філософського факультету Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, заслужений працівник освіти України

Дробот І.І. – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії та філософії історії Історико-філософського факультету Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Кабардін А.В. – в.о. голови Наукового товариства студентів та аспірантів Історико-філософського факультету Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, студент

Мелешенко Т.В. – кандидат історичних наук, професор, заступник декана з наукової роботи Історико-філософського факультету Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Меднікова Г.С. – доктор філософських наук, професор, професор кафедри богослов'я та релігійств Історико-філософського факультету Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Савельєв В.П. – доктор історичних наук, професор, декан Історико-філософського факультету Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Синьов В.М. – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, почесний декан факультету спеціальної та інклюзивної освіти Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, президент Асоціації корекційних педагогів України

Stepaniuk Joanna – Doktor nauk społecznych, Państwowa Uczelnia im. Stefana Batorego w Skierniewicach, Uniwersytet Warszawski

Яценко О.Д. – кандидат філософських наук, доцент, заступник декана з навчально-методичної роботи Історико-філософського факультету Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

У збірнику подано наукові статті за матеріалами XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Наукові пошуки: актуальні дослідження, теорія та практика» (8 квітня 2022 р.), яка відбулась з використанням сервіса відеоконференцій ZOOM.

У працях аспірантів, студентів та молодих вчених з України та Польщі висвітлено актуальні теоретичні та прикладні проблеми психології, філософії, культурології, історії, педагогіки, а також представлено міждисциплінарні пошуки та здобутки.

Рецензенти:

Виткалов С.В. – доктор культурології, професор, професор кафедри івент-індустрії, культурології та музезнавства Рівненського державного гуманітарного університету

Розова Т.В. – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри культурології, мистецтвознавства та філософії культури Одеського національного політехнічного університету

Упорядники:

Русаків С.С. – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри богослов'я та релігійств Історико-філософського факультету Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Можгин Віктор – міжфакультетські кандидатські культурологічні студії, Факультет міжнародних і політичних досліджень, Ягеллонський університет в Кракові

За точність викладених фактів та коректність цитування відповідальність несе автор

Гуманітарний корпус: [збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії] – Випуск 44. – Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2022. – 168 с.

NATIONAL PEDAGOGICAL DRAHOMANOV UNIVERSITY
Faculty of History and Philosophy

HUMANISTIC CORPUS

Issue 44

**Collection of scientific articles on contemporary problems of
philosophy, cultural studies, psychology, pedagogy and history**

2022

Members of Scientific Board:

Herchanivska P.E., Doctor of Sciences in Cultural Studies, Professor, Professor of the Department of Cultural Studies and Intercultural Communications of National Academy of Government Managerial Staff of Culture and Arts

Ilushko T.P., Doctor of Sciences in Philosophy, Professor, Faculty of History and Philosophy of National Pedagogical Drahomanov University

Dychkovsky S.I., Doctor of Sciences in Cultural Studies, Associate Professor, Director of the Institute of Practical Cultural Studies and Art Management of the National Academy of Government Managerial Staff of Culture and Arts

Dolynska L.V., PhD in Psychology, Professor, Chair of the Psychology Department, Faculty of Education of National Pedagogical Drahomanov University, Meritorious Worker of Education of Ukraine

Drobot I.L., Doctor of Sciences in History, Professor, Chair of the Department of History and Philosophy of History, Faculty of History and Philosophy of National Pedagogical Drahomanov University

Kabardin A.V., Chairman of the Scientific Society of Students and Postgraduates of the Faculty of History and Philosophy of National Pedagogical Drahomanov University, student

Meleshchenko T.V., PhD in History, Professor, Assistant Dean of the Faculty of History and Philosophy for Academic and Research Affairs, Faculty of History and Philosophy of National Pedagogical Drahomanov University

Mednikova H.S., Doctor of Sciences in Philosophy, Professor at the Department of Theology and Religious Studies, Faculty of History and Philosophy of National Pedagogical Drahomanov University

Savelyev V.L., Doctor of Sciences in History, Professor, Dean of the Faculty of History and Philosophy of National Pedagogical Drahomanov University

Syniov V.M., Doctor of Sciences in Pedagogy, Professor, full member of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, honorary Dean of the Faculty of special and inclusive education of National Pedagogical Drahomanov University, President of the Association of Correctional Pedagogues of Ukraine

Stepaniuk Joanna – Doktor nauk społecznych, Państwowa Uczelnia im. Stefana Batorego w Skierniewicach, Uniwersytet Warszawski

Yatsenko O.D., PhD in Philosophy, Associate Professor, Assistant Dean of the Faculty of History and Philosophy for Educational and Methodical Affairs, Faculty of History and Philosophy of National Pedagogical Drahomanov University

This collection features scientific articles based on materials of the XIII International scientific conference “Scientific research: current research, theory and practice” (April 8, 2022), on the basis the ZOOM video conferencing service.

Works by undergraduate and postgraduate students and young scientists from Ukraine and Poland address contemporary theoretical and applied problems of psychology, philosophy, cultural studies, history and pedagogy, and present interdisciplinary research and findings.

Reviewers:

Vytkaľov S.V., Doctor of Sciences in Cultural Studies, professor of the Department of Event Industries, Cultural Studies and Museology of the Rivne State University of the Humanities

Rozova T.V., Doctor of Sciences in Philosophy, Professor, Chair of the Cultural Studies, art History and Philosophy of Culture Department of the Odessa National Polytechnic University

Compiled by:

Rusakov Serhii, PhD in Philosophy, Associate Professor at the Department of Theology and Religious Studies, Faculty of History and Philosophy of National Pedagogical Drahomanov University

Możgin Wiktor, mgr, Wydziałowe Kulturoznawcze Studia Doktoranckie, Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

The author is responsible for the accuracy of the facts and correctness of citation.

Humanistic Corpus: [collection of scientific articles on contemporary problems of philosophy, cultural studies, psychology, pedagogy and history] – Issue 44. – Vinnytsia: TVORY, 2022. – 168 p.

ISBN

© Article authors, 2022

© National Pedagogical Drahomanov University, 2022

Warszawa: Prace Instytutu Lotnictwa 2012, Nr 1 (222): 253–265.

8. Leoński, W. (2016). Narzędzia społecznej odpowiedzialności biznesu a wielkość przedsiębiorstwa. In: Studia ekonomiczne. Zeszyty Naukowe nr 254. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, 89–98.

9. Rok, B. (2004). Odpowiedzialny biznes w nieodpowiedzialnym świecie, Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce. Warszawa: Forum Odpowiedzialnego Biznesu, 8–56.

10. Jedlak, K. (2022). Wojna i społeczna odpowiedzialność biznesu, czyli ile warte są modne CSR i ESG? [OPINIA]. Available at: <https://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/8381932,wojna-i-spoleczna-odpowiedzialnosc-biznesu-czyli-ile-warte-sa-modne-csr-i-esg.html> 24.03.2022).

11. Polacy wyczuleni na to, co rosyjskie. Badanie pokazuje bojkot na szeroką skalę. Business Insider Polska. Available at: <https://businessinsider.com.pl/twoje-pieniadze/polacy-wyczuleni-na-to-co-rosyjskie-bojkot-na-szeroka-skale-tylko-u-nas/qtskyj1> 01.04.2022).

Netografia:

Richard Branson's story. Available at: <https://www.virgin.com/branson-family/richard-branson> 03.04.2022).

Wojna i społeczna odpowiedzialność biznesu, czyli ile warte są modne CSR i ESG? Available at: <https://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/8381932,wojna-i-spoleczna-odpowiedzialnosc-biznesu-czyli-ile-warte-sa-modne-csr-i-esg.html> 24.03.2022).

List of photography and figures:

Photography 1. YOUR BUSINESS KILLS US! Photo: Katarzyna Pierzchała. OKO.press. Source: OKO.press. Available at: <https://www.facebook.com/search/top?q=oko.press>, 03.04.2022).

Photography 2. Protest in front of the Leroy Merlin store in Gdansk. The French chain decided to stay in Russia. Photo: KAROLINA MISZTA/REPORTER / East News.

Source: Polacy wyczuleni na to, co rosyjskie. Badanie pokazuje bojkot na szeroką skalę. Available at: <https://businessinsider.com.pl/twoje-pieniadze/polacy-wyczuleni-na-to-co-rosyjskie-bojkot-na-szeroka-skale-tylko-u-nas/qtskyj1> 03.04.2022).

Figure 1. @PKOBP card payment data.

Source: Polacy wyczuleni na to, co rosyjskie. Badanie pokazuje bojkot na szeroką skalę. Available at: <https://businessinsider.com.pl/twoje-pieniadze/polacy-wyczuleni-na-to-co-rosyjskie-bojkot-na-szeroka-skale-tylko-u-nas/qtskyj1> 03.04.2022).

РОЛЬ СИМВОЛУ В СУСПІЛЬНО ЗНАЧУЩИХ ПРОЦЕСАХ ЗМІЦНЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Балтазюк Ірина Віталіївна,
*аспірантка Національної академії образотворчого мистецтва
і архітектури, Київ, Україна.*
voronairina.v@gmail.com

*Науковий керівник –
доктор мистецтвознавства, М.В. Юр*

Мова символів у мистецтві це один з ключових елементів відображення суспільно значущих процесів. Універсальність цієї мови і її забарвлення формується на основі духовної єдності колективної свідомості, вирізняється циклічністю і спіралеподібним рухом. Маючи можливість спостерігати

активну фазу цього руху, ми також стаємо свідками процесів зміцнення націєтворчих символів, що відносяться до української ідентичності. Приналежність до певної епохи визначає глибину творів мистецтва, їх цінність і роль для наступних поколінь, адже митці виступаючи трансляторами суспільної свідомості відображають стан рухів у соціумі, до якого належать.

Звертаючись до сучасної німецької школи, ми побачимо, що філософ і естетик К. В. Ф. Зольгер, який був учнем Ф. В. Шеллінга, надає поняттю «символ» подвійного значення. У широкому сенсі, «символ є існування самої ідеї. Він є дійсно те, що він означає, це ідея в її безпосередній дійсності», йдеться у К. В. Ф. Зольгера [2, с. 16-17]. Якщо розглядати символ з цієї точки зору, тоді будь-яке мистецтво є символічним. Але, якщо символ як існування ідеї розглядати з боку ідеї, тоді це ідея дійсності, а якщо з боку дійсності, тоді дійсність ідеї. Ці два аспекти мистецтва К. В. Ф. Зольгер і розрізняє як символ у вузькому сенсі слова і як алегорію. У відношенні символу до матерії: «символ цілком переходить в матерію, тоді як в алегорії, навпаки, з матерії — в дійсність», К. В. Ф. Зольгер також знаходить ключ до характеристики історичного розвитку мистецтва. На його думку мистецтво античної Греції тяжіє до символу, в той час як християнське мистецтво до алегорії. Оскільки античне мистецтво бере початок від природи, а християнське мистецтво — з «характерів та індивідуальностей», саме тому воно «характеристичне». «Тут свобода втілюється не в формі загального і вічного, а в одиничних істотах, характерах. Сучасне мистецтво також більш алегоричне, ніж символічне», — приходить висновку К. В. Ф. Зольгер [2, с. 17]. Філософ звертає нашу увагу на важливому ключі до сучасного мистецтва, а саме його індивідуального характеру, де особистісний досвід стає першочерговою ланкою висвітлення дійсності, на допомогу якій приходить алегорія, сутність якої у перенесенні характеристик і властивостей одного предмету чи явища на інший. Тобто, сучасне мистецтво працюючи у більшості випадків з алегорією, у меншій мірі тяжіє до символічного, хоч і оперує символами як одними з основних інструментів, проте сенс їх змінюється під впливом свідомості автора. Тож, по суті ми маємо індивідуальний символізм сучасного мистецтва, позбавлений певною мірою відповідальності.

Використовуючи метод «аналітичної психології» К. Г. Юнга, його найближчі учні і послідовники наочно демонструють, як підсвідомість через символи впливає на стародавні міфи і сучасне мистецтво, на науковий пошук і на весь життєвий шлях людини від дитинства до старості. «Свідомо чи несвідомо художник формує основні цінності свого часу, які, в свою чергу, формують його самого», — пише учениця К. Г. Юнга А. Яффе, розглядаючи символи в образотворчому мистецтві [3, с. 260]. Мета сучасних художників, на думку А. Яффе, полягає у тому, щоб висловити своє внутрішнє бачення, адже «сучасний твір мистецтва покинув не тільки царство конкретного, природного, почуттєвого світу, а й сферу індивідуального». Твір мистецтва стає «відображенням колективного» [3, с. 262]. Тут вар-

то згадати К. В. Ф. Зольгера, який за внутрішнім вираженням сучасного мистецтва, бачив його алегоричність, позбавлену символічності. Оскільки ідея є внутрішнім вираженням, вона алегорична, і тому сучасне мистецтво, яке є втіленням внутрішнього, тяжіє до алегорії, «воно висловлює світ суб'єктивних, внутрішніх переживань, занурюючи людину в глибоке, чисте споглядання ідеї і в ній розчиняти весь зовнішній світ». На думку К. В. Ф. Зольгера, сучасне мистецтво не може залишатися символічним, так як воно прагне до вираження внутрішнього [2, с. 17]. Стаючи виявом внутрішнього, як зазначає А. Яффе, мистецтво з індивідуального стає колективним досвідом. Саме це спостереження яскраво проявляється сьогодні, в контексті колективної української свідомості, рушійною силою якої стали мільйони індивідуальних, а саме їх синергія. Як «інтерсуб'єктивний феномен», колективна свідомість характеризується «спільною вірою», і в першу чергу, як зазначає М. Степико, це стосується сприйняття і оцінки тих чи інших явищ. «Для посилення відчуття ідентичності потрібні колективні події, які показують людям, що їхня спільнота існує», як приклад М. Степико наводить зокрема Революцію Гідності [1, с. 254-255]. Саме «спільна віра» сприяє тому, що абстрактне стає реальним.

Як ми можемо спостерігати сьогодні, суспільна свідомість здатна працювати в єдиному руслі, об'єднуючи усі верстви населення, і в такому разі локальні символи стають універсальними й зрозумілими для інших націй, не залежно від віку, статі, релігії тощо. Коли суспільна свідомість стає цільною, вона об'єднує мову культури таким чином, що держаний символ, як, наприклад, український прапор, перетворюється на міжкультурний символ свободи. Також, до символів, що перетворюються на універсальні міжкультурні, можемо віднести жовті і блакитні стрічки, графічні символи «серце» і «руки» згаданих кольорів, а також слова — «Україна», «українець», «українка». Використання кожного з цих символів у мистецтві транслюється універсальною мовою як свобода, гідність, боротьба світла з темрявою, незалежність тощо. Війна росії проти України створила умови за яких індивідуальний дослід ставав колективним, що в свою чергу відобразилось також і у мистецтві. Національні символи однієї країни проявились в інших, коли символи життя і свободи набули особливого сучасного характеру тут і зараз. Для української ідентичності ця межа є вкрай важливою, оскільки однією з характерних рис сучасного мистецтва була і залишається проблема індивідуальності і превалювання індивідуальних маніфестів. Проте, наразі ми стаємо свідками того, як розгалуженість символів і тем зужується, об'єднуючись з метою створення єдиного культурного символу і єдиної мови, що сприятиме виживанню цілої нації. Індивідуальні маніфести об'єднуються, національні символи вливаються на всіх теренах безмежних можливостей, що вже встигли опанувати митці, нові технології допомагають транслювати традиційні стилі широкій аудиторії, мова мистецтва, як і мова народу стають цільними. Тож, ми практично наразі перебуваємо у найвужчому і найважчому етапі переходу суспільства на

новий виток розвитку, у шаленому тиску ми намагаємось зберегти якомога більше національного надбання і водночас наділити його сучасним забарвленням, адже тільки так, ми зможемо достукатись до світової спільноти, і на цьому шляху саме мистецтво здатне це зробити. Ми одночасно свідки і співавтори, що відповідальні перед минулими і прийдешніми поколіннями у збереженні української ідентичності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. *Степико М. Т.* Сучасні виклики українській національній ідентичності. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. – 2019. Вип. 3–4 (99–100). С. 253–265.
2. Зольгер К. В. Ф. «Эрвин». Четыре диалога о прекрасном и об искусстве. М.: «Искусство». 1978. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://books.google.com.ua/books?id=IGjPDAAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=uk#v=onepage&q&f=false> (дата звернення: 19.04.20).
3. Яффе А. Символы в изобразительном искусстве. Человек и его символы/ К. Г. Юнг [и др.]/ под ред. С. Н. Сиренко. М.: Серебряные нити, 1997. С. 238–289.

ЗМІСТ

PHILOSOPHY

COMPETITION THEORY ON THE HEALTH CARE MARKET

Wrukowska Daria5

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНУ БЕЗПЕКИ В БУТТІ ПІДЛІТКА В УМОВАХ ВІЙНИ

Петриченко Дана Сергіївна.....12

CULTURAL STUDIES

РЕАЛІЗАЦІЯ ПОЛОЖЕНЬ МІЖНАРОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОХОРОНУ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВІЙСЬКОВОГО ВТОРГНЕННЯ

Мищенко Марина Олексіївна15

СТОРІНКАМИ ГАЛИЦЬКОГО ТЕАТРАЛЬНОГО ЖИТТЯ КІНЦЯ ХІХ-ХХ СТОЛІТЬ

Романюк Леся Богданівна18

CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY AND THE WAR IN UKRAINE

Smorczewska–Mickiewicz Bożena21

РОЛЬ СИМВОЛУ В СУСПІЛЬНО ЗНАЧУЩИХ ПРОЦЕСАХ ЗМІЦНЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Балтазюк Ірина Віталіївна.....28

HISTORY

ДИПЛОМАТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ, НОРМИ ПРОТОКОЛУ ТА ЕТИКЕТУ МІЖНАРОДНОЇ ВВІЧЛИВОСТІ ПРОВІДНИХ ДЕРЖАВ ЄВРОПИ ТА УКРАЇНИ ДОБИ РАНЬОГО МОДЕРНОГО ЧАСУ: ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ І КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТИ

Ціватий Вячеслав Григорович.....32

DIE ZEITSCHRIFT „DER WANDERER IM RIESENGBIRGE“, ALS PRESSEORGAN DES RIESENGBIRGSVEREINS

dr Południak Natalia37

„*QUOD TU ES, FUI, QUO SUM, TU ERIS*”

czyli

SYMBOLIKA GESTU W OBRZĄDKU POGRZEBOWYM LUDNOŚCI KULTURY UNIETYCKIEJ

Zgurecki Wojciech46

OBRAZ SĄDU OSTATECZNEGO W MENTALNOŚCI CZŁOWIEKA ŚREDNIOWIECZNEGO

Bekus Ewelina57

METOPY - ELEMENTY FIGURURALNE ARCHITEKTURY ATEŃSKIEJ NA PRZYKŁADZIE PARTENONU (450-425 p.n.e.)	
Majewski Łukasz	62
PSYCHOLOGIA	
THE THREATS OF THE 21ST CENTURY - SELECTED ASPECTS - ADDICTIONS, MODERN DIDACTIC METHODS	
dr Stradomska Marlena, dr Dyndur Jolanta	67
PSYCHOLOGICZNE SKUTKI PANDEMII	
Burek Paulina, Gliszczyńska Sabina, Gruszka Adrianna.....	72
Grupy jako środowisko człowieka w sytuacji emigracji	
Dr inż. Myjak Krzysztof	79
SUICIDE AN ACCIDENT OR A NECESSITY? SELECTED ISSUES FROM CLINICAL PRACTICE	
dr Stradomska Marlena.....	87
PSYCHOLOGICZNA CHARAKTERYSTYKA POKOLENIA Z. PRZEGLĄD BADAŃ	
Chomicka Angelika, Cież Magdalena.....	93
ZMIANY POSTAW W SPOŁECZEŃSTWIE POLSKIM WOBEC MUZULMANÓW I UCHODźCÓW W OKRESIE 2015 -2018. ANALIZA WYBRANYCH KOMUNIKATÓW POLITYCZNYCH	
Piątkowska Marzena	99
OSP NA TERENACH GÓRNICZYCH W PRL NA PRZYKŁADZIE OSP DZIKOWIEC I JAWORZNO-BYCZYNA	
Szablewska Justyna.....	114
PEDAGOGY	
ОСНОВНІ КОНЦЕПТИ І ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	
Бирка Маріан Філаретович.....	122
INDIVIDUALIZATION OF EDUCATION AS THE MAIN DIDACTIC PRINCIPLE. ABOUT A POLISH SCHOOL DIFFERENT FROM ANY OTHER	
Marzec-Jóźwicka Magdalena.....	125
MIASTO CZUŁE WOBEC UCHODźCÓW. BUDOWAĆ TO CO WSPÓLNE	
mgr Rutkowski Jarosław	134
ESTABLISHING TERMINOLOGY ABOUT SENIORS AND THE SOCIAL ROLE OF AGING	
Kukier Joanna, MA.....	152
ANALYSIS OF PROBLEMS IN MATHEMATICAL EDUCATION IN THE EARLY SCHOOL PERIOD AND THE FUNDAMENTAL AND KEY SKILLS OF PUPILS	
Natalia Mikulska	158

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ГУМАНІТАРНИЙ КОРПУС

Випуск 44

Матеріали

XIII Міжнародної науково-практичної конференції
«Наукові пошуки: актуальні дослідження, теорія та практика»
(08.04.2022 р.),
яка відбулась з використанням сервіса відеоконференцій ZOOM

Друкується за оригінальними авторськими текстами.

Редакційна колегія не несе відповідальності
за авторську редакцію поданих матеріалів.

Верстка та оригінал-макет Мошонько Віталій